

підхід відображає пряме та незмінне дотримання податкових законів.

З чотирьох моделей поведінки платників податків, перші три – ухилення від сплати податків, незаконний обхід податків та податкове планування – забезпечують можливості для зниження податкових платежів. Однак, перші дві моделі, ухилення від сплати податків і незаконний обхід податків, є протиправними та можуть призвести до фінансових, адміністративних або кримінальних санкцій. У той же час, податкове планування являє собою законний спосіб зменшення податкових зобов'язань без порушення законодавчих норм.

На практиці визначення межі між законним податковим плануванням та ухиленням від сплати податків часто виявляється неоднозначним завдяки складнощам інтерпретації. Щоб кваліфікувати несплату податків як

навмисне ухилення, необхідно під час досудового розслідування довести наявність прямого умислу у відповідальній особи уникнути оподаткування. В умовах чинного податкового законодавства, яке часто містить неоднозначності та складнощі, це стає викликом, оскільки дуже важко чітко диференціювати дії між ненавмисною помилкою і свідомим умислом уникнути податкових зобов'язань.

Виходячи з вищезазначеного, податкове планування можна визначити як комплексну стратегію, яку використовують підприємства чи індивідуальні підприємці. Ця стратегія спрямована на ефективне використання можливостей, які надає чинне податкове законодавство з метою збільшення чистого прибутку, що залишається в розпорядженні платника податків після вирахування всіх податкових зобов'язань.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р., №2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 17.03.2024).
2. Оліховський В. Я. Теоретичні аспекти податкового планування. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. №722. С. 177-181.

ІННОВАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ВУГЛЕДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Замай О.О., аспірант,
*Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля, м. Київ, Україна*

Концепція сталого розвитку є панівною у системі управління підприємствами у країнах із розвинутою економікою. Світова спільнота виробила міжнародні норми

та стандарти в області екології та сталого розвитку.

Вугледобувна галузь є важливим постачальником енергоносіїв та коксівного вугілля, проте її

функціонування супроводжується значними еколого-соціальними проблемами. Вугледобувні регіони є особливим об'єктом регіонального розвитку, оскільки вугілля, як джерело енергії, має серйозний вплив на зміну клімату через викиди парникових газів, зокрема діоксиду вуглецю (CO₂). Дуже часто вугледобувні регіони називаються депресивними через залежність від державних дотацій. Для забезпечення сталого розвитку вугледобувних регіонів необхідно:

- стимулювати діяльність альтернативних галузей, таких як відновлювана енергія, туризм, агробізнес, технологічні інновації тощо, що сприяє зменшенню залежності від вугілля та створює нові робочі місця;

- підтримка програм та проектів з використання відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергія, гідроенергетика та біомаса;

- надання можливостей для перекваліфікації та перепідготовки робітників вугледобувних галузей для роботи у сферах, що не пов'язані з видобутком вугіллям;

- зменшення викидів шляхом впровадження технологій очищення повітря та води, енергоефективних рішень тощо;

- забезпечення соціальної підтримки для мешканців вугледобувних регіонів, які можуть втратити робочі місця внаслідок змін.

Попри важливу роль вугільної промисловості у національних економіках, ряд провідних країн світу вживають заходи для прискорення відмови від видобутку вугілля через закриття вугільних шахт, підтримку альтернативних енергетичних джерел та розвиток екологічних технологій. Ці

заходи спрямовані на зменшення впливу вугільної промисловості на зміну клімату та забезпечення стійкого економічного розвитку регіонів.

Європейський досвід трансформації вугледобувних регіонів передбачає реалізацію таких заходів [1, с. 85]:

- створення бізнес-проектів, альтернативних вугільній промисловості, а саме: виробництво відновлюваних джерел енергії, екологічно чистих технологій, та інших секторів, які сприяють сталому розвитку;

- створення технологічних парків, де фахівці можуть співпрацювати над розробкою нових екологічних технологій, включаючи відновлювані джерела енергії, енергоефективність та інші інновації;

- забезпечення можливостей для перекваліфікації та перепідготовки робітників вугледобувних галузей для роботи у нових галузях;

- запровадження екологічно чистих технологій та заходів для зменшення викидів CO₂ та інших забруднювачів;

- взаємодія з іншими країнами та міжнародними організаціями для обміну досвідом та технологіями щодо трансформації вугледобувних регіонів.

Використання досвіду інших країн допоможе Україні прискорити та поліпшити процес трансформації вугледобувних регіонів.

Основними напрямками сталого розвитку вугледобувних підприємств України є:

- оцінка і впровадження енергоефективних технологій для зниження енергетичних витрат та негативного впливу на довкілля шляхом впровадження інновацій;

- трансформація операційної діяльності шляхом впровадження принципів циркулярної економіки, зокрема через використання відходів як ресурсу. Запровадження комплексного підходу до переробки відходів дозволить знизити негативний вплив на довкілля та створити нові джерела доходу;

- оцінка існуючих та обґрунтування потенційних стратегій сталого розвитку, придатних для вугледобувних підприємств в Україні, з акцентом на екологічну стійкість та соціальну відповідальність. Їх метою є розробка комплексної моделі сталого розвитку, яка включає рекомендації щодо поліпшення екологічних, економічних та соціальних показників діяльності підприємств;

- впровадження зеленого фінансування для підтримки проєктів сталого розвитку на вугледобувних підприємствах, включаючи енергоефективність та екологічні ініціативи;

- адаптація до змін клімату та зменшення вуглецевого сліду шляхом розробки інтегрованої системи управління вуглецевими викидами, що включає заходи з їх зменшення, моніторингу та звітності;

- впровадження інновацій на основі застосування комплексного підходу, що включає детальний аналіз ринкового середовища, техніко-економічну оцінку інвестиційних проєктів, а також розробку стратегій управління ризиками.

Впровадження системи вуглецевих кредитів та офсетів є важливим інструментом для зменшення викидів парникових газів та стимулювання сталого розвитку

економіки [2, с. 124]. Для забезпечення її ефективності важливо:

- розробити гарантії відповідно до міжнародних стандартів;

- обґрунтовано встановлювати ціни для стимулювання зменшення викидів парникових газів та використання екологічно чистих технологій;

- розробити систему фіскальних стимулів та пільг для компаній, які впроваджують заходи зменшення викидів;

- проводити дослідження та освітні кампанії серед бізнес-спільноти та громадськості;

- співпрацювати з міжнародними партнерами та організаціями для обміну досвідом та найкращими практиками щодо впровадження системи вуглецевих кредитів та офсетів;

Реалізація окреслених аспекти допоможе реалізувати потенціал вуглецевих кредитів та офсетів у вітчизняній економіці, сприяючи її сталому розвитку та зміцненню конкурентоспроможності на міжнародних ринках.

Циркулярна економіка представляє собою систему управління ресурсами, що базується на принципах зменшення відходів, повторного використання та відновлення ресурсів для забезпечення сталого розвитку. Теоретичні підходи до визначення місця циркулярної економіки в методології зеленої економіки враховують інтеграцію циркулярних принципів у зелені стратегії та підходи до економічного розвитку [3, с. 106]. Впровадження принципів циркулярної економіки в діяльність вугледобувних підприємств має такі переваги:

- досягнення цілей зеленої економіки, зменшення викидів, раціоналізація використання ресурсів через заміну лінійного «видобуток-виробництво-використання-відходи» підходу на замкнену систему, де відходи одного процесу стають ресурсами для іншого;

- зменшення викидів парникових газів та ефективне використання

вуглецю у виробництві та енергетиці через застосування біотехнологій для виробництва біопалива, вуглецевого зберігання та інших процесів, спрямованих на зменшення вуглецевого сліду;

- забезпечення економічного зростання, соціальної справедливості та охорони навколишнього середовища.

Список використаних джерел:

1. Лівенцева Г.А., Нікітіна А.О., Вергельська В.В. Сучасні еколого-економічні проекти трансформації вугледобувних регіонів у світі. *Гірнична геологія та геоекологія*. 2021. № 1. С. 64-87.
2. Диба М.І., Гернего Ю.О. Вуглецеві кредити та офсети в контексті державної політики сталого розвитку. *Фінанси України*. 2023. № 6. С. 112-126.
3. Грод М.І. Теоретичні підходи до визначення місця циркулярної економіки в методології зеленої економіки і її зв'язок із біоекономікою, біологічною економікою і циркулярною вуглецевою економікою, заснованою на біотехнологіях. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 4. С. 103-109.

«ЗЕЛЕНЕ» КРЕДИТУВАННЯ: ПРІОРИТЕТИ ТА ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ

Миرونчук В.М., к.е.н., доцент,
*Вінницький навчально-науковий
інститут економіки ЗУНУ*

Питання зміни клімату є таким, що досить гостро стоїть у порядку денному майбутнього функціонування більшості країн світу. Паризька конференція ООН зі зміни клімату, що була проведена у 2015 році висунула нові вимоги людству з приводу стабілізації динаміки зміни показника середньої глобальної температури у межах 1,5 С°. Такі зміни можливі виключно шляхом скорочення викидів вуглецю. Слід відмітити, що перехід до вуглецево-нейтральної економіки вимагає від фінансових та нефінансових корпорацій певного рівня екологічної свідомості та

вносить на обговорення питання щодо досягнення глобальних кліматичних цілей через банківське фінансування.

Вагома частка складнощів в управлінні ризиками, що пов'язана зі зміною клімату, носить стохастичний ендегенний економіко-політичний характер і визначає шлях складного переходу до формування системних зав'язків заснованих на низьковуглецевих параметрах. Зміни у громадських поглядах, що поступово виділяють екологічну та соціальну складову серед першочергових складових добробуту, призводять до